

Wystawa „Milion zza Oceanu” cieszyła się sporym zainteresowaniem osób, które od pierwszych dni lipca do końca października odwiedziły Muzeum II Wojny Światowej. Dodać należy, że 12 lutego 2018 roku, staraniem dyrekcji muzeum, Konsulatu Generalnego RP w Nowym Jorku oraz Komitetu Obchodów Rocznicy Katastrofy Smoleńskiej i Ludobójstwa Katyńskiego, wystawa trafiła do amerykańskiej Polonii. Przy okazji jej otwarcia dyrektor gdańskiej placówki dr Karol Nawrocki zaprezentował przedstawicielom naszych rodaków zza oceanu projekt „Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku – szansa opowiedzenia świata polskiej historii”, natomiast zastępca dyrektora ds. inwestycyjno-administracyjnych Julia Olechno przedstawiła prezentację „Wokół Westerplatte”.

Omawiana ekspozycja była najpierw prezentowana w budynku konsulatu w Nowym Jorku, następnie staraniem klubów „Gazety Polskiej” także w Bostonie i Filadelfii oraz Clark w stanie New Jersey. Natomiast w dniach 17-19 sierpnia 2018 roku mogli się z nią zapoznać uczestnicy uroczystych obchodów Dnia Żołnierza i Stulecia Czynu Zbrojnego Polonii Amerykańskiej i Kanadyjskiej, które miały miejsce w Narodowym Sanktuarium Matki Bożej Częstochowskiej w Doylestown w stanie Pensylwania. Zostały one zorganizowane przez II Okręg Stowarzyszenia Weteranów Armii Polskiej w Ameryce. Należy żywić nadzieję, że będą mogły w przyszłości zapoznać się z nią także inne środowiska polonijne.

MARIA ANNA FURTAK

doktorantka, Instytut Historii na WNH KUL

e-mail: furtakma@gmail.com

SESJA PODSUMOWUJĄCA PROJEKT
„PARAFIE I KOŚCIOŁY POLSKIE W USA.
INWENTARYZACJA ŹRÓDŁOWA I FOTOGRAFICZNA
POLISH CATHEDRALS” (CZĘŚĆ I)
1 grudnia 2017 KUL i 8 grudnia 2017 UKSW

DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/sp.2018.19>

W dniach 1 grudnia na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II oraz 8 grudnia na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyły się sesje naukowe podsumowujące pierwszy etap projektu „Parafie i kościoły polskie w USA. Inwentaryzacja źródłowa i fotograficzna Polish Cathedrals”, dofinansowanego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Przedmiotem prac, jakie Ośrodek Badań nad Polonią i Duszpasterstwem Polonijnym KUL podejmuje w ramach projektu we współpracy z Instytutem Historii Sztuki UKSW, są kościoły polskie na terenie Stanów Zjednoczonych, zaliczane do kategorii tzw. Polish Cathedrals: ich historia, architektura oraz wyposażenie wnętrz. Pierwszy etap dotyczył 21 obiektów tego typu na terenie Chicago oraz jego przedmieściach.

Sesję 1 grudnia 2017 otworzył prodziekan Wydziału Nauk Humanistycznych KUL, prof. Dariusz Skórczewski, nad porządkiem obrad czuwał ks. dr Sławomir Zych.

W ramach sesji prof. Jacek Gołębiowski, dyrektor Ośrodka Badań nad Polonią i Duszpasterstwem Polonijnym KUL, przedstawił główne założenia i znaczenie badawcze projektu, kładąc nacisk na rolę, jaką polskie parafie odegrały w kształtowaniu się Polonii amerykańskiej i jak wartościowe pozostawiły po sobie dziedzictwo. Wskazał tym samym na zasadność prowadzenia badań nad Polish Cathedrals, dzięki którym możliwe jest zachowanie dorobku pokoleń Polonii i duszpasterzy polskich wobec jego powolnego zacierania. W swoim wystąpieniu prof. Gołębiowski dokonał również prezentacji zespołu badawczego, który bierze udział w tym projekcie. W jego skład wchodzi historycy: dr Paweł Sieradzki, s. Genowefa Potaczała – koordynator projektu w USA, prof. Jacek Gołębiowski – kierownik projektu, historycy sztuki z UKSW: dr Bartłomiej Gutowski, dr hab. Katarzyna Chrudzimska-Uhera, dr hab. Anna Sylwia Czyż oraz fotografik Norbert Piwowarczyk.

Kolejny referat, wygłoszony przez dr. Pawła Sieradzkiego pt. „Archiwalia polskich parafii w Chicago”, dotyczył zbiorów źródeł, jakie udało się pozyskać zespołowi badawczemu w czasie kwerendy w Chicago latem 2017 roku, a także eksponował konieczność przeprowadzenia digitalizacji tychże archiwaliów, ze względu na ryzyko ich rychłego zniszczenia.

Następnie historycy sztuki z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego zapoznali zebranych z architekturą oraz walorami artystycznymi chicagowskich Polish Cathedrals. Dr Bartłomiej Gutowski przeprowadził dokładną analizę stylu architektonicznego poszczególnych obiektów, tłumacząc jego pochodzenie oraz powiązania ze stylami poprzednich epok. Wskazał również uwagę na monumentalizm i niepowtarzalną formę tych kościołów.

Referat dr hab. Anny Sylwii Czyż dotyczył wyposażenia badanych świątyń, naczyń i strojów liturgicznych, z uwzględnieniem ich walorów artystycznych oraz historycznych. Był on ważną częścią sesji, z uwagi na fakt, iż przedmioty te często nie są udostępnione szerokiej publiczności, zaś objęcie ich badaniami w ramach projektu pozwoli na uzupełnienie stanu wiedzy o polskich kościołach w USA.

Dr hab. Katarzyna Chrudzimska-Uhera dokonała syntetycznej prezentacji wystroju poszczególnych Polish Cathedrals, kładąc nacisk na bogactwo i różnorodność zdobiących ich wnętrza malowideł, witraży oraz rzeźb. Wskazała na częste wykorzystywanie motywów z historii Polski i ludowych, a także czerpanie wzorców z arcydzieł sztuki światowej w dekoracjach malarskich i rzeźbiarskich wewnątrz tych polskich kościołów. Referaty historyków sztuki obrazujące unikatową skalę architektoniczną i artystyczną obiektów sakralnych typu Polish Cathedrals uzupełniały fotografie wnętrz, wyposażenia oraz fasad istniejących dziś 20 kościołów wykonane przez Norberta Piwowarczyka.

Na zakończenie sesji mgr inż. Paulina Parczyńska zaprezentowała interaktywną mapę Polish Cathedrals w Chicago, ukazującą rozmieszczenie tych obiektów na planie miasta, a także pozwalającą na zapoznanie się z informacjami na temat każdej budowli. Jest ona częścią większej mapy, obejmującej lokalizację wszystkich Polish Cathedrals na terenie Stanów Zjednoczonych. Zostanie udostępniona na portalu poświęconym polskim parafiom w tym kraju, ukazującym wyniki współpracy badawczej historyków i historyków sztuki.

Druga sesja podsumowująca projekt badawczy odbyła się 8 grudnia na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Jej otwarciem dokonała prodziekan Wydziału Nauk Historycznych i Społecznych UKSW, dr hab. Anna Sylwia Czyż. Sesja przebiegła w podobnym, jak na KUL, porządku, rozpoczęła się od referatu prof. Gołębiowskiego przedstawiającego główne cele i znaczenie projektu wraz z zarysem historii polskich

wychodźców w Ameryce. Dr Paweł Sieradzki opowiedział o materiale źródłowym pozyskanym w chicagowskich Polish Cathedrals, jak również polonijnych archiwach. Część historyczną i źródłową sesji zakończyła prezentacja interaktywnej mapy Chicago, sporządzonej przez mgr inż. Paulinę Parczyńską.

Następnie gospodarze, historycy sztuki dokonali opisu architektury, wyposażenia i wystroju tych obiektów. Referat dr. Bartłomieja Gutowskiego skupiał się na architektonicznym stylu chicagowskich Polish Cathedrals i wskazaniu ich artystycznego podobieństwa do historycznych stylów kościołów z europejskiego kręgu kulturowego.

Dr hab. Anna Czyż przedstawiła wyposażenie polskich świątyń w Chicago, ze szczególnym uwzględnieniem unikatowych przedmiotów liturgicznych. W swoim referacie dr hab. Katarzyna Chrudzimska-Uhera opisała dekoracyjny aspekt wnętrza Polish Cathedrals, prezentując charakterystyczne dla tych budowli przykłady malowideł i rzeźb.

Ponadto sesja uzupełniona została wystawą fotografii Norberta Piwowarczyka „Kościoły polskie w Chicago”, wykonanych podczas wyjazdu badawczego w lipcu i sierpniu 2017 roku.

Obie sesje były zwieńczeniem I etapu projektu badawczego dotyczącego Polish Cathedrals. Kolejna jego część obejmie 23 obiekty tego typu m.in. w Detroit, a rezultaty tych badań zostaną udostępnione na portalu kosciolypolskiewusa.com